АВТОРСКИ И СРОДНИ ПРАВА ПРИ ОРГАНИЗИРАНЕ НА КОНЦЕРТИ И ДРУГИ ПУБЛИЧНИ СЪБИТИЯ

Информационен материал на Министерството на културата

Организирането на концерт, фестивал, общински празник, културна проява, празнична церемония, спортно или друго публично събитие често е свързано с използване на музика и други закриляни обекти на авторското право и сродните му права.

Когато в рамките на събитието се изпълняват музикални произведения на живо или се използват звукозаписи, необходимите права следва да бъдат уредени предварително. Това важи независимо дали събитието е с платен или свободен достъп, както и дали музиката е основна част от програмата или има съпътстващ характер.

Уреждането на авторските и сродните права следва да бъде предвидено още при планирането, бюджетирането и договарянето на събитието, а не непосредствено преди или след неговото провеждане.

➢ КОЙ Е ОРГАНИЗАТОР НА КОНЦЕРТА?

При концертите Законът за авторското право и сродните му права (ЗАПСП) определя изрично кой е организаторът, с когото се сключват договорите за отстъпване на правото за публично изпълнение.

Организатор е лицето, което осигурява:

- ✓ мястото за провеждане;
- ✓ техническите и другите необходими средства;
- ✓ участието на изпълнителите;
- ✓ разгласяването на концерта.

Това е така независимо за чия сметка се организира концертът.

За организатор се счита и друго лице, което се афишира като такова в рекламни материали, съобщения, плакати, афиши, брошури и други.

Организаторът е длъжен да посочи своето наименование, лого или друг идентифициращ знак върху рекламните материали, концертните билети и другите материали, свързани с концерта.

ВАЖНО: Договорното възлагане на определени дейности на външен изпълнител не следва само по себе си да се приема като достатъчно за промяна на качеството „организатор“, когато законовите предпоставки сочат друго.

➢ ДОГОВОРЪТ С АРТИСТА НЕ ОЗНАЧАВА, ЧЕ ВСИЧКИ ПРАВА СА УРЕДЕНИ

Една от най-важните особености при организирането на концерти е разграничението между участието на изпълнителя и използването на произведенията, които той изпълнява.

Когато организаторът сключи договор с певец, музикант, група или оркестър, договорът обичайно урежда участието на съответния изпълнител в събитието и дължимото за това възнаграждение.

Изпълняваните на концерта музикални произведения обаче могат да са създадени от други лица – композитори, автори на текстове и автори на аранжименти. Техните авторски права представляват самостоятелен предмет на уреждане.

Хонорарът на артиста не представлява автоматично възнаграждение за авторските права върху изпълняваните произведения.

○ А ако изпълнителят е автор на песните си?

Възможно е поканеният изпълнител едновременно да е автор на музиката и/или текста на произведенията, които изпълнява.

И в този случай следва да се провери дали договорът урежда единствено участието му като изпълнител или включва и необходимото съгласие за публичното изпълнение на произведенията, чиито авторски права той упражнява. Обстоятелството, че артистът изпълнява свои произведения, само по себе си не означава, че договорът за участието му автоматично урежда и авторските права.

➢ КАК ЩЕ СЕ ИЗПОЛЗВА МУЗИКАТА?

Преди събитието организаторът трябва да има яснота не само какви произведения ще бъдат изпълнени, но и по какъв начин това ще се случи.

○ Музика, изпълнявана на живо

При концерт на живо певците и музикантите изпълняват пред публика съответните музикални произведения.

За публичното изпълнение на закриляните произведения е необходимо предварително писмено съгласие на носителите на съответните авторски права.

○ Използване на звукозаписи

Когато при събитието се използва предварително създаден звукозапис, наред с авторските права върху музикалното произведение следва да бъдат съобразени и сродните права на изпълнителите и продуцента на звукозаписа.

Звукозаписи могат да се използват не само при изцяло записана музикална програма. Те могат да присъстват и при концерт, който обичайно възприемаме като изпълнение „на живо“. Например певец може да изпълнява вокалната партия на живо, а музикалният

съпровод да бъде предварително записан. Звукозаписи могат да се използват и като интро, музика между отделните изпълнения или фонова музика преди и след концерта.

➢ КАКВИ ПРАВА ТРЯБВА ДА БЪДАТ УРЕДЕНИ?

Най-общо при музикалното съдържание трябва да се разграничат:

- **Музикалното произведение**, върху което авторски права могат да имат композиторът, авторът на текста и авторът на аранжимента.
- **Изпълнението** от страна на певци, музиканти и други артисти-изпълнители, които притежават сродни на авторското право права върху своите изпълнения.
- **Звукозаписът**, като обект на закрила на сродното право на неговия продуцент.

Едно музикално изпълнение следователно може да засяга права на няколко различни категории правоносители.

➢ КАК СЕ УРЕЖДАТ АВТОРСКИТЕ ПРАВА ЗА ПУБЛИЧНО ИЗПЪЛНЕНИЕ?

За публичното изпълнение на разгласено музикално произведение ЗАПСП изисква предварително писмено съгласие.

Законът предвижда три възможности то да бъде получено:

- индивидуално от автора;
- чрез регистрирана организация за колективно управление на права;
- чрез регистрирано независимо дружество за управление на права.

В България регистрирана организация за колективно управление на авторски права върху музикални произведения е Сдружение „Музикаутор“.

Когато се използват звукозаписи, следва отделно да бъдат съобразени приложимите сродни права. Регистрирана организация за колективно управление на права на артисти-изпълнители и продуценти на звукозаписи е Сдружение ПРОФОН.

** Министерството на културата поддържа публичен регистър на организациите за колективно управление на права и независимите дружества за управление на права.*

ВАЖНО: Преди сключване на договор следва да се провери какви права и какъв репертоар управлява съответното лице.

➢ КАКВО ТРЯБВА ДА НАПРАВИ ОРГАНИЗАТОРЪТ ПРЕДИ И СЛЕД КОНЦЕРТА?

ЗАПСП предвижда специални задължения относно информацията за произведенията, изпълнявани по време на концерти.

- Преди концерта

В тридневен срок преди публичното изпълнение ползвателят предоставя на лицата, от които е получил съгласието за публично изпълнение, предварителен списък на произведенията, които ще бъдат изпълнени, и техните автори.

Поради това организаторът следва своевременно да получи необходимата информация за планираната програма от артиста, негов представител или друго лице, което разполага с нея.

- След концерта

След публичното изпълнение се предоставят:

- ✓ точен отчет за действително изпълнените произведения и техните автори;
- ✓ точен отчет за прихода от концерта.

Предварителната програма и действително изпълненият репертоар не винаги съвпадат. Именно затова законът предвижда както предварителен списък, така и последващ точен отчет. Тази информация е важна за точното е своевременно разпределяне на полученото възнаграждение към съответните правоносители.

Практически съвет: Когато програмата зависи от участващ артист/група, предвидете в договора задължение необходимата информация за произведенията и техните автори да Ви бъде предоставена своевременно.

➢ АКО ПРЕДОСТАВЯТЕ МЯСТО ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА КОНЦЕРТ

ЗАПСП предвижда специално задължение и за лицето, което предоставя мястото за провеждане на концерта (чл. 58, ал. 3 ЗАПСП).

Мястото се предоставя на организатора за ползване въз основа на заверени копия от договорите за отстъпване на правото за публично изпълнение на произведенията, които предстои да бъдат изпълнени.

При неизпълнение на това задължение **лицето, предоставящо мястото, отговаря солидарно с организатора за изплащането на дължимите възнаграждения на авторите** за публичното изпълнение.

Това задължение може да се отнася например до лице, което предоставя за концерта концертна зала, клуб, стадион или друго пространство.

➢ КОГАТО ОРГАНИЗАЦИЯТА НА СЪБИТИЕТО СЕ ВЪЗЛАГА НА ДРУГО ЛИЦЕ

Общини, читалища, културни институти, търговски дружества и други възложители често използват външни изпълнители за частично или цялостното организиране на събитие.

В тези случаи е препоръчително договорът с тези лица ясно да определя:

- ✓ кой предприема действията за уреждане на необходимите авторски и сродни права;
- ✓ кой заплаща съответните възнаграждения;

- ✓ кой осигурява информацията за произведенията и авторите;

Договорното разпределение на отделните дейности следва да бъде съобразено със законовите задължения на лицата, участващи в организирането и провеждането на концерта.

➢ АКО МУЗИКАТА Е САМО ЧАСТ ОТ ДРУГО СЪБИТИЕ?

Необходимост от уреждане на права може да възникне и когато музиката не е основното съдържание на проявата.

Това може да бъде например:

- музикална програма по време на общински или градски празник;
- изпълнение по време на фестивал или изложение;
- музика при спортна проява;
- фонова музика в рамките на по-голямо събитие и др.

Обстоятелството, че музиката има съпътстващ характер, само по себе си не освобождава ползвателя от задължението да уреди съответните авторски и сродни на тях права.

Същото се отнася и за събитията със свободен вход. **Липсата на приходи от продажба на билети сама по себе си не означава, че закрилените произведения и други обекти могат да бъдат използвани без необходимото разрешение**.

➢ АКО СЪБИТИЕТО ВКЛЮЧВА ПРОЖЕКЦИЯ НА ФИЛМ?

Публичните прожекции на филми като самостоятелни прояви или като част от по-широка културна програма са често срещани.

Публичното прожектиране на аудио-визуално произведение също предполага предварително уреждане на съответните права.

Притежаването на законно придобито копие на филма или законният достъп до него не означава автоматично, че филмът може да бъде прожектиран пред публика.

Това важи и когато прожекцията е безплатна!

Преди публична прожекция организаторът следва да установи кой упражнява правото за съответното публично използване на филма и да получи необходимото разрешение от правоносителя или оправомощеното от него лице.

➢ АКО ЗАПИСВАТЕ ИЛИ ИЗЛЪЧВАТЕ СЪБИТИЕТО?

Уреждането на правата за провеждането на концерт или друго събитие пред присъстваща публика не означава автоматично, че са уредени и правата за неговото записване, излъчване или предоставяне за гледане онлайн.

Ако се предвижда заснемане, пряко онлайн излъчване (стрийминг) или последващо публикуване на запис от събитието, необходимите права за тези допълнителни начини на използване следва да бъдат идентифицирани и уредени отделно.

➢ НЯКОЛКО ЧЕСТИ ЗАБЛУДИ

☹ „Платили сме хонорара на артиста, следователно авторските права са уредени.“

Не непременно! Участието на артиста и правата върху изпълняваните произведения са различни правоотношения.

☹ „Артистът изпълнява собствените си песни, затова няма какво друго да уреждаме.“

Не непременно! Следва да се провери кой упражнява авторските права и дали договорът включва необходимото съгласие за публичното изпълнение.

☹ „Концертът е на живо, затова няма права върху звукозаписи.“

Не непременно! При изпълнението може да се използва предварително записан музикален съпровод или други звукозаписи.

☹ „Събитието е безплатно, следователно не се дължат възнаграждения.“

Свободният достъп до събитието сам по себе си не освобождава от задължението за уреждане на права. Правоносителите заслужават възнаграждение така както организаторът заплаща на всички, направили проявата възможна.

☹ „Притежаваме законно копие на филма, затова можем да го прожектираме.“

Законното притежаване или достъп до копие не предоставя само по себе си право за публична прожекция. Това се отнася и до свободно достъпните филми в интернет. Правата за т.нар. „електронен достъп“ до филма не предоставят право за публичното му прожектиране.

➢ ПОЛЕЗНИ СЪВЕТИ

✓ Предвидете разходите за права в бюджета на събитието

Уреждането на авторските и сродните права не следва да бъде оставяно за последния етап от подготовката, нито да се смесва с разходите, свързани с участието на изпълнителите.

Необходимите възнаграждения представляват разход по организирането на събитието и следва да бъдат съобразени още при неговото планиране и бюджетиране. Публичното финансиране на събитието не освобождава организатора от задължението да уреди необходимите авторски и сродни права.

Когато организацията се възлага на външен изпълнител, при определянето на бюджета и договорните условия трябва да бъде ясно кой ще поеме съответните разходи.

✓ **Преди събитието проверете**

- Ясно ли е кой е организаторът на събитието?
- Ще бъдат ли използвани закриляни произведения и други обекти на авторското право и сродните му права (установили ли сте какви авторски и сродни права трябва да бъдат уредени)?
- Ще има ли музика на живо, звукозаписи или и двете?
- Известни ли са произведенията и техните автори?
- Ясно ли е от кого ще получите необходимите разрешения?
- Предвидили ли сте разходите за права в бюджета?
- Сключени ли са необходимите договори преди събитието?
- Ако концертът се провежда в предоставено от друго лице място – изпълнени ли са изискванията относно документите за уредени права?
- Ако организацията е възложена на външно лице – ясно ли са разпределени договорните задължения?
- Предвидили ли сте последващото отчитане на действително изпълнените произведения и приходите?
- Ако ще има публична прожекция на филм – уредени ли са правата за нея?
- Ако събитието ще се записва или излъчва – идентифицирани ли са отделно необходимите права?

Настоящият информационен материал има за цел да представи по достъпен начин основни правила за уреждането на авторски и сродни права при организирането на концерти и други публични събития. Изложението няма характер на правна консултация и не обхваща всички възможни фактически и правни хипотези.